

SZÉKELY HIRLAP.

Politikai és társadalmi lap s a „Jogász-Egylet“ közlönye.

Szerkesztői szállás:

Szentgyörgy-utca 1092. sz. hová a lap szellemi részét illető cikkek küldendők.

Kiadó-hivatal:

Wttlich József könyvkereskedése, hová az előfizetési pénzek és reclamatiók küldendők.

Hirdetési díj: Egy háromszor hasábozott garmond sor ára 6 kr; bélyegilleték minden hirdetés után külön 30 kr.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal; Pesten: Lang Leopold, (Erzsébet tér, 9. sz.) Bécsben Haasensteín és Vogler (Neu-Marki 14. sz.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton egy egész iven.

ELŐFIZETÉSI AR:

Félévre 3 frt.
Negyedévre 1 „ 50 kr.

Előfizetési felhívás

„Székely Hirlap“

V. évfolyamára.

Előfizetési díj: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 forint. Evnegyed-re 1 frt 50 kr. o. é.

Az előfizetési díj legcélszerűbben postai utalvánnyal a „Székely Hirlap“ kiadó hivatalának Maros-Vásárhelyre küldendő.

Maros-Vásárhely, ápril 29.

A „Themis“ 17-ik — és így legközelebbi — száma, Szemle rovatában egy cikket hoz, mely egy a „Pester Lloyd“-ban megjelent jogreform feletti elmélkedéssel foglalkozik.

A szemle rovatnak mindjárt az elején szóról-szóra ezt olvassuk:

„Cikkíró ur mindenekelőtt rosszalja az igazságügyministerium azon eljárását, mely szerint a Hoffmann-féle törvénykönyvi tervezetet a felső bíróságoknak adta ki véleményezés végett.

Ennek a rosszalásnak mi is aláírunk, nemcsak azért, hogy — miként a cikkíró mondja — „az igazságügyministerium ezen eljárása által a felelősséget a munkálat elvetésért mások vállaira akarja hárítani,“ hanem azért is, mert — miután az igazságügyminister magas állásához van kirekesztőleg és szorosan kötve a codificatio terén a kezdeményezési kötelesség, — a mely perczben az illető minister az említett munkálat minőségére sorsára nézve egy maga önerején nem határozott, ezen habozása sajátos prognosticonul tűnt egész codificatiók jelenére és jövőjére. Hiszen oda nem szükséges se Platói bölcsesség, sem amolyan Kánt-féle magas critica, hogy az ember azt megítélhesse, mikép a Hoffmann-féle törvénykönyvi szervezetest saját 102-ik §-a — melyben a jogfogalom határoztatik meg — elítéli, hogy egy ily mysticus stylbe öntött hosszadalmas elmélkedés codificatio alapjául semmiesetre nem szolgálhat. Maga a volt igazságügyminister Horváth Boldizsár, kinek megbízása folytán jött létre ez a — különben mély átgondolással, sok figyelemmel kidolgozott és elismerést érdemlő — munkálat, kimondotta volt a „Buda-pesti Közlöny“ 1871. 186-ik számában, hogy az, kritikai anyagnak tekinthető. Mily könnyű és helyes lesz vala a mostani ministernek is, azt ilyennek venni, s a felső bíróságoknál nem szellőztetni!

A „Pester Lloyd“-ban cikkező tekintélyes bíró, továbbá azt írja: „Ugyanazon időben az igazságügyministeriumból egy jelszó bocsátatott ki, mely abban áll, hogy nekünk magyaroknak nem önállóan kell a polgári törvényt codificálnunk, hanem viszonyainkhoz alkalmazott receptióhoz kell folyamodnunk.“

Midőn mi Pauler Tivadart egy nagyon cultus, humanus és munkás embernek tartjuk, csak fájlni tudjuk, hogy az igazságügyministerium, mely az ő vezetésével áll, egy — a jeles jogtörténelmi multtal bíró magyar nemzet jelenbeni codificálhatási képtelenségét kijelentő — nyilatkozatot colportáltat. Mi jól tudjuk, hogy az a viszonyainkhoz alkalmazott receptio, mely valódi nevén travestáló codificatiónak gunyolható, reánk nézve megalázó, azért azt valódi magyar

ember még ki se mondja, annyival kevésbé körtözteti. Mi született magyar emberekül, itt Erdélyben azt is jól tudjuk, hogy nekünk vérünkben van a codificáló természet, s így mint egy ösztönszerűleg képeztük magunkat elméletileg ép úgy mint gyakorlatilag, a törvényhozásban. Innen volt és van aztán az, hogy Erdély minden korban, ennek kívánalmához szabott törvényekkel kellőleg el volt látva. Hogy a jelenben e térről le vagyunk szorítva, az nem a mi hibánk. Nem azt teszi ez, mintha mi a codificáló magas körbe sovárognánk. Épen nem. De azt, a magyar nemzet történelmi reputációja érdekében megkivánhatjuk, hogy bármint törvényjavaslatot, hozzon az igazságügyminister a nyilvánosság terére, hol aztán minden ahoz értő jóra való magyar embernek megnyílik a sorompó, megezáfolhatni azt a kiméletlen ráfogást, mintha a magyar nemzet nem volna képes önállóan polgári törvényt codificálni.“ De valameddig az igazságügyminister ép úgy a jelenleg tárgyalás alatt levő bünvádi eljárást, mint más törvényjavaslatot csak a magasabb bírói körökben szellőztet, s e fényes körön kívül mindenki el leend zárva az — úgy látszik épen nem felesleges — hozzászólhatástól, addig a nemzet zöme jogosítva leend visszautasítani azon aaptalan — ép azért méltatlan — vádat: mintha a magyar nemzet nem lenne képes önállóan polgári törvényt codificálni.

S ha a legkevésbé se érdemlett comprossiótól törvényhozási szép multunkat, s az édes nemzetet megovni akarjuk, akkor cikkíró szavai szerint, „nem marad egyéb hátra, mint hozzáfogni a codificáláshoz. Az igazságügyminister ne kérdezzen másokat, hanem saját tudományos meggyőződése szerint“ — intézkedjék.

Ugy van, az igazságügyminister ne kérdezzen másokat! mert valameddig nem egy maga egyedül vezet, addig mindég vezetetik és pedig alárendelt szellemek által, s ez a viszázs szerencsétlen situatio előteremtí aztán azt a zűrt és zavart, melyből keletkezik a minden igaz magyar előtt rémséges receptió eszméje. Mi biztos tapasztalati alapon állítjuk Pauler Tivadarról, mikép ő egy „Esprit distingué, philosophe original, caractère respectable, miként Thiers az 1801-beli francia codificatio egyik kitünőségét Tracy-t jellemzi. De részéről halasztlanul és kikerülhetetlenül szükséges: éreztetni egész környezetével, avec le sentiment de sa force et de sa réputation, hogy ő a gazda a háznál.

Azon a ponton is találkozunk cikkíróval, a hol „Paulernek szemére hányja, hogy a tárgyalás alatt levő bünvádi eljárás magáévá tette.“

De erről más alkalomra.

Dobolyi Sándor.

Bözöd, 1873. ápril 26.

Tekintetes szerkesztő ur!

Becses lapja folyó évi 31. számában, e czím alatt „Miként foly a helyszínelés Bözöd és vidékén“ megjelent, „Több Bözöd vidéki birtokos“ névvel aláírással jelölt cikk szerzőinek egyelőre sajtóper megindításával válaszolok.

Kérve önt e nyilatkozatomat eces lapjában nyilvánosságra hozni, maradok elköteleztje:

Rogonyi Aurél,
m. kir. tőkönnyvi felügyelő.

Maros-Vásárhely, 1873. április 22.

Tekintetes szerkesztő ur!

A „Székely Hirlap“ 27 és 28. számaiban a helyi polgári iskolát érdeklőleg tekintetes Nagy Lajos ur a nevezett iskola egyik érdemes tanítója és ideiglenes igazgatója egy pár cikket tett közzé, melyek kétségtelenül a népnevelés közügye iránti nemes buzgalommal, lelkes hévvel és a jövőre irányzott jóakarattal telyék, de ezen szívből őszintén nyújtott elismerés nyilvánítása mellett, másfelől több iskolaszéki tag egyenes felhívása és határozott megbízása folytán, mint az iskolaszék jegyzője ügyismeretem és az igazság iránti kötelességemnek tartom azt is főlemlitetlenül nem hagyni, hogy tanár Nagy Lejos ur cikkei minden tulzástól épen nem mentek, s már is bő anyagául szolgáltak, a cikkíró ur által bizonyára nem óhajtott káros félreértéseknek, s igen könnyen komolylyá válható neheztetéseknek.

Én, ki hivebben és behatóbban ismerem másoknál azon számtalan nehézségeket, s kinek szintén volt egy parányi részesekéje azon óriási küzdelemben, melyek a polgári iskola felállítását nálunk megelőzték, a tek. szerkesztő ur engedelmeiből, N. L. ur cikkeit annál kevésbbé hagyhatom egy pár helyreigazító megjegyzés nélkül, mert cikkíró ur maga is hivatkozik rám állításainak erősítése végett, mit készséggel is teszek a vizsgák dícséretes sikerére nézve, de más egyebekben az érintett cikkeket több helyütt a valódi tényállás és a tárgyilagossággal meg nem egyezőknél, czélzataiban elfogultaknak vagyok kénytelen tartani, kivált az iskolahelyiség felfogását és minőségét illetőleg.

Nagy L. ur cikkeiben a polgári iskola jelenlegi szállását, mint valamely kirívólag czélszerűtlen, egészségtelen, szűk, ronda, (bocsánat a kifejezésért) zughelyiséget — elég megfontolatlanul — tüntetvén fel, azáltal nemcsak, hogy a közönségben iskolánk iránt rossz véleményyt és káros felfogást keltett föl, de azonfelül még önkénytelenül a sújtó vád és nyilvánosság előtti felelősségre vonás merül fel azok ellenében, kik e czélszerűtlen helyiséget kibérelték.

Pedig mily más színben tűnik fel a dolog azok előtt, kik tudják, hogy hosszas és épen nem tövis nélküli küzdelmek után állitók fel polgári iskolánkat, rögtönösen akkor a városi törvényszék megszűnése folytán épen megüresült gróf Teleki Domokosféle ház emeletén, de alighogy beállitók az első osztályt, a háztulajdonos lakbér-szerződvényére támaszkodva, nem késett a helyiséget iskolánk számára felmondani, s mi midőn iskolánkkal hossz-as fáradalom után az ígért földére valahára megérkezettnek hívók magunkat, megint ugyszólva az utcára kitelepítve valánk iskolánkkal. Ekkor a sürgős szükségben nemcsak, hogy alkalmasabb és czélszerűbb helyiséget nem leltünk, de egyáltalában több osztályra számító iskolának való helyiség egész városban nem volt található; mindezt nagyon jól tudhatja maga a tanár ur is, mert hiszen szintén fel volt szállitva a szálláskeresésre, s épen maga a tanár ur jelentette be az iskolaszéknek, hogy a jelenlegi tanhelyiséghez czélszerűséget és terjedelmet illetőleg távolról hasonlót sem találhatai. S még ha lett volna is az időben alkalmasabb helyiség, nem kell szem elől tévesztetni, hogy vajmi kevés háztulajdonos szánja el magát arra, hogy épületeit és telkét katonai laktanyának vagy iskolának engedje át. Aztán végül azt sem szabad elfelednünk, hogy tekintetes özvegy Lénárt Károlyné ur-asszony kiváló szívességből engedte át nekünk ezen két tágas termet és a vásárhelyi körülmények közt eléggé lakályos 4 szobát fél kertjével együtt csupán 800 frtért akkor midőn mások pár száz forinttal magasabb lakbér mellett már alkuban valának véle ezen helyiség iránt. Ily körülmények közt a dolgot nagyon is megfontolva vette ki iskolaszékünk, melynek maga a tanár ur is tagja s szintén ezen szállás felvételének meleg szószólója volt, a cikkíró ur által most egyoldalú nézetből, vagy nem tu-

dom micsoda más magán indokból oly nagyon gáncsolt helyiséget, s ily előzmények után hagyta jóvá a kibérlést a városi képviselő testület is.

Azután utóvégre is nem olyan fekete az ördög, mint minőnek azt festeni szokták, az elfogulatlan szemlélő meggyőződést szerezhet magának arról, hogy a szállás sem ép oly rendkívül czélszerűtlen ideiglenes tanhelyiségül, addig míg városunknak módjában lenne egy teljesen korszerű és alkalmas iskolaépületet emelni, s bizonyára a hazánkban létező iskolahelyiségek közt nem a legrosszabb és legutolsó ez. Az eltagadhatatlanul létező hiányosságok legtöbbjén lehet segíteni, kivált ha a tanár ur által oly nyomatékosan idézett jóakaratot és kitartást is igénybe vesszük; a hirlapilag megrótt rendtelenségek megszüntetése pedig éppen a tanító urak feladata és kötelessége lévén, azok előfordulása miatt nagyon helytelen dolog másokat okolni, vagy érettek a felelősséget másokra háritani.

Teljes elismerés és köszönet helyett tehát, mivel kétségtelenül tartozik polgári iskolánk és iskolaszékünk tekintetes özvegy Lénárt Károlyné urnőnek, nemde tapintatlanság és hálátlanság lenne, a tanár urnak nem kétlem jóindulatból keletkezett, de tulzó, eltévesztett irányu s félreértésekre alapul szolgált cikkeit helyreigazítás nélkül hagyni!

De, hogy a szíves olvasó engedelmeiből visszatérjek egy állandó diszes polgáriiskola épületének felállítására, szíveskedjék cikkíró ur elhinni, hogy nem éppen oly könnyű dolog az, mint az első pillanatra látszik lenni azok előtt, kik városunk pénz- és belügyeinek állását mélyebben nem ismerik, s kik a dolgok fejlődési menetébe beavatva nincsenek. Ugyanis nemcsak a tanár ur által felállított két kellék névszerint a jóakarát és kitartás kívántatik arra, hogy polgári iskolánkat virágzó állapotba és diszes korszerű épületbe rögtönözzük, hol a tágas tantermeken kívül még a tanár urak számára is kényelmes lakosztályokkal bővítködjünk.

Tetszett elefedni a történelmileg emlékezetes mondatot, hogy mily 3 kellék kívántatik a háboru folytatására, s most mondhatjuk a népnevelés korszerű elrendelésére s általában minden nagyobb szerű s maradandóbb hatásra számító vállalat keresztülvitelére: t. i. pénz, ismét pénz, s harmadszor is pénz. Már pedig miután valamint hazánk, úgy városunk is abban, hogy ne mondjam századokkal, de bizonyára évtizedekkel hátra van

maradva igen sok tekintetben azon a tanár ur által hivatkozott mivelt és gazdag külföldi államok mögött, melyekkel rögtönös párhuzamba szeretne minket helyezni a tanár ur is, s bizonyára én is meg más is, csak hogy azok, kik meggondolni tudják hazánk, meg a kérdéses államok fejlődési menetében észlelhető nagy különbségeket, meg városunk egészséges ugyan, de mégis nem nagyon brilliáns finánczialis helyzetét, meg annak más tekintetben is elmaradottságát s a tetemes pénzkadásokat igénylő sok más égető szükséglet létét is: azok a számos teendőkből a jövőnek is kívánnak illő részt juttatni, s beérk terveknek s óhajaiknak a nem messzi jövőben biztosított kivitelét, mert a ki jelenben mindent akar, az semmit sem akar. Valóban iskolaszékünkötől, s a köz- és nevelésügyért áldozatra nagyon is kész lelkes városi képviselő biztosságunktól a parancsoló körülményeket számba nem véve, a jelen perczben még a közügy oltárára készséggel meghozott nemcsak áldozatnál többet is kívánni, olyan valami volna, minek a szándékolt jó siker helyett igen könnyen éppen az ellenkező nem óhajtott és nem várt szomorú kimenetele lehetne.

Én hiszem, hogy polgármester tekintetes Borosnyai Pál ur sok szépet, mindent ígérhetett és ígért is a polgári iskola érdekében, s azt sem kétlem, hogy ígéreteit őszintén teljesíteni is kívánja, és hogy azok kivitelére befolyása is van, de azt sem szabad tekinteten kívül hagyni, hogy az ő akarátának és tevékenységének is vannak regulatorai, s hogy az iskolaszék és városi képviselő testület hozzájárulásán kívül még a nervus rerum gerendurum is szükséges oda, ha csak nem akarunk méreg drága s mégis szerfölött czélszerűtlen építkezésekkel.

A magas kormány jóindulatában sem kétkedem, de jobb szeretem, hogy mit magunk megtehetünk, azt ne reméljük a felsőbbek kegyétől, s ha a csalatkozásoktól magunkat megkímélni akarjuk, nagyon sokat másoktól ne várjunk.

Hanem vigasztalódhatik és megnyugthatik mindenki, s így cikkíró ur is abban, hogy habár polgári iskolánknak ellenségei is vannak, de bizonyára vannak és pedig nem csak számmal jóbarátai, melegkeblű pártfogói, kik valamint eddig a népnevelés, a polgárság művelődésének előmozdítása, s ez iskola felállítása körül sokat, mondhatom mindent, mi tehetségükben állott megtettek, kik jelenleg is ép úgy szívóken hordozzák polgári iskolánk

érdekét és pedig önérdék nélkül, mint a tanár ur, ezután is, mihelyt a kedvező alkalom mutatkozik, egy perczet sem engednek elmúlni a nélkül, hogy az eddig is oly gondnal ápolat iskola felvirágoztatása érdekében minden lehető megkíséretseket, s a jogos várakozásokat ki-elégítsék.

Dr. Soós Kálmán.

Helyi dolgok.

— A helyi jótékony nőegylet választmányának ápril 13-án gróf Toldalagi Eszter elnöklete alatt tartott ülésébe az Ugron Józsefné elnöklete alatt kiküldött bizottmány beadja a f. hó 19-én az egylet javára tartott mükedvelői színieiódásról jelentését és számadását, melyszerént az összes bevétel a 14 frt felülfizetéssel együtt 315 frt 94 kr. Kiadás 65 frt 62 kr. Tiszta jövedelem 250 frt 32 kr. Midőn ezen felmutatott szép eredményt a választmány örvéndetes tudomásul vetzi, s a beadott pénzt pénztárnok urnak további kezelés végett átadja, nem mulasztja el úgy a rendező bizottmány, mint az előadásnál közremüködő t. uraknak és hölgyeknek szíves fáradságaikért, valamint br. Apor Zoltán urnak kifejtett tevékenységeért, s Voczelka Ede urnak a zenekar vezetéseért szíveségeért — köszönetét nyilvánítani, — remélve, hogy ezen jótékony intézet javára szép sikerrel működött társulat úgy ezen, mint más jótékonycélu intézetek javára ezután is gyönyörködtetni fogja előadásával a közönséget, melynek a nőegylet iránt tanusított pártfogásért, a választmány midőn köszönetet nyilvánítani, egyszerűs mind a jövőre pártfogását és támogatását kéri. Gr. Toldalagi Eszter n. é. elnök. Péterfi Gyula jegyző.

— XI. közlemény a M.-Vásárhelyt létesítendő székelgöldi árvaleányház és nevelőintézet javára történt kegyes adakozásokról. Alapítványt tettek: legidősebb gr. Teleki Domokos 500 frt földtehermentesítési kötvény, Ágotha Anna, sárospataki Miklósné 300 frt, összeg: 800 frt. Pálffy Dénesné báró Bánfy Pepi ivén alapítók lettek: Pálffy Dénesné b. Bánfy Pepi 100 frt, egyszer mindenkorra ajándékoztak: gróf Kun Gejza 5 frt, Ugron Lázárné 5 frt, Pálffy Terézia, Kaáli Nagy Sándorné 2 frt, Ugron Sigmundné 2 frt, Török Sámuel 1 frt, Inczeff Dénes 1 frt, Mihály Susánna 20 kr, Lőrinczi Sándor 30 kr, összeg: 116 frt 50 kr. Dindár Louise ivén alapítók

TÁRCSA.

Aranka áldozata.

Az „Indépendance Belge“ után.

Dobolyi Sándor.

(Folytatás.)

Aranka inkább egy mormogás, mint megszólítás következtében megfordult, s látva Edgárdot elpirulva, zavarban, mosolyra vonultak ajkai.

— Ön velem akar szólni? kérdé tőle.

— Ha a kisasszony kegyeskedend engem kihallgatni.

— Kétségen kívül, Boivin ur. Mennyünk a terembe.

Aranka, kinek szíve ép oly sebesen vert, mint az Elizé akkor, midőn betért volt a hársfa-sétátra, széket mutatott Edgárnak, egy másikat elvett maga számára, és — várt.

Boivinnak ezuttal nem volt ideje szorongattatást érezni. Sietett beszélni. Ő reggel óta egy terhet hordozott lelkiismeretén, melyet Aranka még sulyosított; de miután ő tudta, hogy egyedüli hibája: mert egy nemes érzésnek engedett, siett magát menteni; s neki szívéen, száján elég érve volt a végre, hogy a hősiességig ne erőszakoltassék, t. i. a tulbátorságig, és merészségig.

Azért hát leült egész nyugodtsággal és biztossággal s így szólt:

— Nekem mentenem kell magamat kisasszony, ön előtt... Oh! ne mondjon ön nem-et, mert az csak azt bizonyítaná, hogy ön oly jó, oly tökéletes, hogy ön nem is bántalmazható. De én érzem, hogy hibás vagyok, engedje ön, hogy védjem magam.

— Jól van! ha ön azt minden áron akarja, felel, Aranka; halljuk.

— Én hibás vagyok, hogy magammal hoztam a nélkül, hogy önnek jelentsem, öntől megkérdézzem, azon munkatársamat, a kit ön ma mellettem látott. Én tegnap megígérttem, hogy ön rendelkezése szerint fogok dolgozni, és nem kaptam öntől rendelkezést a végre, hogy ezt a társat magammal hozzam.

— Csak ennyi?

— Ez elég. És én ezt már erre jöttemben meggondoltam; de ha elég ostoba leszek vala is ezt így fel nem fogni, ön tekintete első beléptekor meggyőződött volna engem ezen ballépésemről.

— Tehát valami utálatos képet csináltam?

— Ön nagyon leverten nézett ki, és én meg tudnám magam utálni, ha egy második hibám miatt nekem még egyszer azt a képet kellene látnom.

Aranka égett azon tiztől, melylyel Edgár magát védte. Elpirult.

— Én ép oly nyílt berdek, mint ön, szólt Aranka. Mi, atyám és én elég bizalmat, becsülést tanusítottunk ön iránt a végre, hogy ön nekünk erről a felvételtől említést tegyen. De én értem önt. Ön nem is gondolt arra tegnap, hogy ezt nekünk megmondja, ma menti magát ezen mulasztásáért; és ez mind nagyon rendin van. Én rossz képet csináltam; és már ekkor önön van a rend, hogy ezért nekem megbocsásson, mivel én azáltal önnek kellemetlenséget okoztam; ie nehezteljen ön azért reám, s feledje egészen.

Aranka ezen beszéd után felkelt, hogy a társalgást bevégezze. De Boivin nem mondott volt el még mindent, neki megvolt saját becsüleérzete, s azt hitte, miszerint ő köteles egész terjedelmében kimagyarázni magaviseletét.

Az életben jártas emberek megértik egymást, egy szóból, egy intés- egy tekintet után; ők egy megrövidített módon szokták magokat megértetni.

A Boivin fajta nép, mely származásánál fogva a tudatlan osztályhoz — fogalkozásánál fogva a művelt emberekhez tartozik, elég va és hiu a bonczolgotásra, fejtegetésre nagy sulyt fekteti, mely az ő lelkiismereteknek hizeleg, s némileg vigasztlja azt.

Edgárd, annak sulyaalatt, mit ő maga iránti kötelességnek tartott, visszaakarta tartóztatni Valtère kisasszonyt, s midőn ez a kávékra tette kezét, Edgár megfogta azt egész szelidséggel.

— Engedje meg egyszer mindenkorra kisasszony, hogy mondjam el, hogyan szoktunk mi, Páris szülöttei, részint művészek, részint kművesek, engedni a szíy azon ösztönzéseinek, melyek minet ugyszólva erőltetnek áthágni az udvariasság és disziller törpe korlátait. Óhajtom, hogy

ön engem értsen meg jól. — Én tegnap ügyetlen és ostoba voltam. Én nagyon is mohón kaptam az ön meghívásán, reggelijén, ön nagy kegyén, s azon az egész barátságos fogadtatáson, mely előttem oly kedves és elragadó volt, mint egy tündér regge. Ma reggel utángodoltam, mikép nekem fel kell emelkednem az ön nemes érzete magaslatára, s be kell bizonyitanom, hogy ön nem rossz helyre előlegezte nagyrabecsült udvariasságát. És már mai eljárásom egy mód, melyszerint törlesztetni kívánom tartozásomat. Nekünk, más fajtaoknak, ritkán van alkalmunk, hogy érzésünket, magasabb szellemek előtt, kik azt fel fogják és értik, feltárhassuk. És én boldog és büszke vagyok, hogy a kisasszony előtt kicsinségemet beensőleg bemutatthattam.

— Ez hát egy vallástétel? kérdé Aranka, sokkal inkább felindulva, mintsem a hogy akart.

— Ah! ha az emberek ily szentek előtt tehetnének vallást, minő a kisasszony, akkor bizony sokkal többen járnák a szentegyházakat.

(Folyt köv.)

A phantasia.

(Lélektanilag)

„Én hasonlítom a lelket egy órához, mondja Fortlage, melyben a forgó kerek a képzelő erő által a húzó suly az ösztönök és hajlamok, az inga, a szabályozó értelem által van képviselve.“

És tovább. mert valamint az órában minden hatás a kerek egy mozgásán nyugszik, úgy nyugszik a lélekben minden hatás a képzelődésen.

A phantasia működését, hatását, kisebb nagyobb mérvben mindnyájan érezzük.

Eszköze nemcsak minden művészetnek, de a közönséges értelemnek is. De ép úgy eszköze a tévedéseknek. Művészetben, tudományban és az életben egyiránt. Egy műdarab fönségessé, egy másik nevetségessé lesz általa.

Éles elmű, nagy fölfedezésekhez viszi a tudóst, más hol balvéleményt és tévelygést okoz. Az egyik embert Galilei-é a másikat Tycho Brahe-é teszi. És az életben? Megédesíti a valót és megkeseríti azt. Nélküle az élet

lettek Szőrcsey Benedek 100 frtal, egyszer mindenkora ajándékoztak: Dindár Louise 5 frt, Thoroczky Sándorné 2 frt, Várfalva 2 frt, Lembergerné 2 frt, Kovács János 2 frt, Mészáros Ferenczné 1 frt, Kovács Albertné 1 frt, Tóth Mózesné 1 frt, Moldován János 1 frt, Török Cornelia 1 frt, Lengyel Károlyné 1 frt, Pavainé 1 frt, N. N. 1 frt, Tarsoly Gáborné 1 frt, Schissel Albertné 1 frt, Kovács Ferenczné 1 frt, Miss Józsefné 1 frt, Nevelits 1 frt, Dindár Marika 1 frt, Komáromy Ferencz 1 frt, egy valaki 60 kr, Legyelné 50 kr, Tutsek Ferencz 50 kr, egy valaki 20 kr, N. N. 10 kr, összeg 129 frt 90 kr. Az eddig közlöttel a főösszeg 11,601 frt 27 kr, 6 db. es. arany, 2 db. 2 firtos és 2 db. 1 firtos tallért tesz ki. Gr. Toldalagi Victorné ideigl. elnök, Damokos Antalné ideigl. titkár.

— **Folyó év** április hó 24-én tartott betivásáron piaci árak: egy ausztriai mérő tisztabuza jobb 6 frt 44 kr, egy ausztriai mérő tisztabuza másod 5 frt 95 kr, egy mérő elegybuza jobb 4 frt 88 kr, másod 3 frt 90 kr, egy mérő rozs jobb 4 frt 70 kr, másod 4 frt 25 kr, egy mérő törökbuza 3 frt 32 kr, egy mérő zab 2 frt 10 kr, egy mérő pityóka 1 frt 66 kr, tűzita kemény egy öl 36 czoos 13 frt, egy mázsa széna 2 frt 40 kr, egy mázsa szalma 1 frt 60 kr, kőszén mázsája 80 kr, marhahus egy font 22 kr, disznóhus 30 kr, egy jó tyúk 65 kr, egy pár csirke 60 kr, egy tojás 2 kr.

VEGYES.

— **Japánban** Mikadó edictuma lett kihirdetve, mely szerint a ker. vallás elismertetik s ezzel a budhizmus mindenhatósága megszűnik. Egy nagy száma a hajdani budhista papoknak van Európában az itteni vállások és egyházi viszonyokat tanulmányozni. A japáni kormány egyszersmind elhatározta az országot idegeneknek teljesen megnyitni egész Európailag reformálni. Az eddigi reformok inkább csak külső utánzások voltak, pl. hogy hivatalnokok öltözzenek Európailag, hogy rendjelek hozzattak be, hogy Mikadó udvarában az európai udvarnok ceremóniai lettek divatosak, de már ezentul kiterjednie kell a figyelemnek az iskolára a népképzetere; nagyobb városok-

felényi becséssel sem bírta és — kétségbeesésbe visz. Nélküle senki sem boldog és senkisé boldogtalan. Fájdalmas csalódásokat támaszt, megejtő örvénybe visz és tül felől sugárral vonja be az életet, reményt, ifjúságot, elragadtatást sző a szívbe. Egy varázsnő, kinek kamrájában „bájjitak” vannak; az egyik ital az „örök ifjúság itala” és a másik — — méreg... Mert a phantasia — alkotó. Más természetet, más világokat és más embert hoz elő.

Astoa bölcssei elismerték, hogy nagyrésze annak, mit mi öröm és fájdalom, boldogság- és boldogtalanságnak nevezünk csupán a phantasia műve. És állíták, hogy az embernek uralnia kell képzelő erejét és boldogsága kész. Uralnia kell a phantasiát az értelem által! És a mit a stoicusok mondanak, az figyelemre méltó. Mert nemcsak beszélnek, hanem tesznek is. Sőt a tett nagyobbá teszi őket, mint theoriájuk. Cicero: Tusc. II. 25. olvasgatni, hogy Pompejus, midőn Syriából visszatért, meglátogatta Rhodusban a híres stoicust Posidoniuszt, a ki mátkacs köszvényben szenvedett. Pompejus sajnálatát fejezi ki a felett, hogy ő töle philosophiai előadást nem hallgathatott. Posidonius azonnal egy értekezéshez kezd ama thema felett, hogy a fájdalom tulajdonképen semmi rossz. Ez értekezés közben többször heves fájdalmakat érzett köszvénye miatt, mikor aztán így szólott: „Velem nem boldogulsz, fájdalom! — bármily alkalmatlan légy, soha sem fogom én azt mondani, hogy te rossz vagy.”

Mi bálulhatjuk a stoicus magaviseletét, önuralkodását, — de a stoicus elv e helyen lélektanilag azért még is helytelen marad. Uralmi az értelem által a képzelő erő — bizonyára bölcs tanács, valamint bölcs tanács az is, hogy az éhenhaló — egyék. És bizonyára mindkettő követné a tanácsot, csak hogy az amott az uralkodni hivatott értelem, emitt meg a kenyér nincs kéz alatt. Mert a kinek phantasiájában sötét, felhős képek boronganak, oda nem visz derűt az értelem. Mert az értelem későn jön és a phantasia pillanat alatt készen van. Bettina elveszettnek képzelet fia, s midőn pár nap mulva elébe vezeték: ő már nem ismer rá. Ha Bettina uralta volna értelmével a képzeletet: bizonynyára nem veszti el esztét.

És tül felől: a ki nekünk vidám, derűlt phantasiát ad, az kedvet és ifjúságot ad. Adhatja-e ezt az értelem? A bölcsességben semmi sincs az ifjúságból. Amaz komor színekkel rajzol. Előnkbe szabja a szigorú követeléseket, de azok kiviteléhez ifju kedvet és lelkesülést nem ad. Ezt adja a phantasia.

ban collegiumok alapítottak a tudomány minden ágára: kezdetét veszi az idegen nyelv tanítás; elemi iskolák ezerenként állanak föl. S ha hozzá képzeljük a nagy kereskedési forgalmat vasutáival, telegraphjaival, gőzhajóival, úgy reménylenünk lehet, hogy Japán a keleti népek balsorsától megóva lesz. Husz év előtt még teljes elszigeteltségben élt és csak néhány holland gyarmatoszt tart meg, melyeknek lábbal kellett tapondniok a keresztet a kereszténység szimbolusát, hogy bebizonyítsák, miszerint ők nem kereszténység hirdetésére jöttek oda, hanem azért, hogy vegyenek és eladjanak. Tíz év előtt még életveszély volt Japán bensejébe hatolni és ma — Mikadó edictuma, mely vallásszabadságot és egész európai culturát hoz az országnak.

Madrid 22. márcz. Ma éjjel a rabszolga föl szabadtörvény Porto Rico számára elfogadtattott. De hát Cu-a hol maradt? Mert Porto-Ricoban alig volt több rabszolga, mint 31 ezer, míg Cubában 400 ezer rabszolga van.

— **A németországi** jezsuiták kiutasítására való törvény végrehajtása következő tényeket hozott ismertté: Lauenburg, a szász királyság, Württemberg, Baden, Mecklenburg, a szász nagyhercezség, Oldenburg, Braunschweig, Anhalt, Schwarzburg, Waldeck, Schaumburg, Lippe és a Hansa városokban jezsuita gyarmat nem volt. Poroszországban és teljesen megszüntetve lőn. Volt Regensburgban egy ily gyarmat tíz taggal. E tizközül öt a törvény kibocsátása után önként tovább vette magát, de hármat törvényesen kellett kiutasítani. Egy más gyarmat volt Mainzban öt taggal. Kintatitattak. A strassburgi, offerheimi és metzi jézustársaság föl szlaltatott, de a tagok nem lettek kiutasítva. A jézus társasággal rokon szerzet találtatott tíz példány. Hogy e szerzetek a jezsuitákkal azonosíttassanak-e avagy nem, e kérdéssel foglalkozni a német szövetségi tanács jogi bizottmánya lett meg bízva.

— **Egy parlament.** A Newyorkban megjelenő álamlap szerint Illinoisban a parlament elé került az iskolai kötelezettségről szóló törvényjavaslat. És a tudós parlament eldobta, — nemcsak a súlykot, — hanem az üdvös törvényjavaslatot is!!

— **Berlinnek** van 8 vaspálya udvara, 634 utcája, melyeknek távolságait 140 omnibus, 300 elsőosztályu,

Világszaján forog e megkülönböztetés: reproductiv és productiv képzelő erő. A reproductiv képzelő erő majdnem összeesik az emlékezet fogalmával. A külvilágból már egyszer felfogott képeket eleveníti föl és világítja meg ez lelkünkben. A productiv phantasia pedig a benyomásokból új és sajátos képeket alkot. Ez egy új teremés — az ember által. E kétféle phantasiát nem érthetni teljesen, ha csak még egy harmadik képzelő tevékenységet fel nem veszünk. Ez az észrevező vagy felfogó képzelő tevékenység. E harmadik képzelő tevékenységgel kevesebbet foglalkoznak, de azért még is csak ez alapja és magyarázata a más kettőnek.

Ha valakiről azt mondják, hogy nála a képzelő erő tulnyomó, általában aligha azt értik, hogy az ily ember különösen a geometriával foglalkozik. Pedig a geometria a tér és a tér viszonyaival foglalkozik. Ez pedig ép az észrevező vagy felfogó phantasia eredménye. Mert miként tudnék én különben valamely tárgy távolsága felett oly gyakran kétségben lenni? Ha a varázs lámpa fényképét megkísébbítjük, úgy tesszik, hogy a kép hátrább mozdult és ha a kép megnagyobbodik, akkor meg úgy tetszik, hogy közelebb jött.

De ezen „távolabb” és „közelebb” tulajdonképen a mi felfogó phantasiánkban van és nem pedig a varázs lámpában.

És nemcsak a tér és annak viszonyaiban, hanem az idői viszonyokban is a phantasia játszik velünk.

Vidám, kedélyes társaságban gyorsan repül tova az idő.

Innen mondják, hogy a boldog órák — rövidek. Pedig a boldog órák nem rövidek, és csak képzelő tevékenységünk játéka teszi azt rövidé. És tül felől a fájdalom meghosszabbítja az időt. Egy kinos, gyótró várakozásnál ólomteherrel fekszik minden pillanat lelkünkön.

Arany János egyik költeményében Szilágyi Erzsébet mondja:

„Ki viszi levelem hamarább Prágába?”

„Viszem én, hozom én, hét nap elegendő.”

„Szerelmes szívemnek hét egész esztendő.”

„Viszem én, hozom én választ három nap” —

„Szerelmes szívemnek három egész hónap!”

Szilágyi Erzsébet anyai szívének a „hét nap”: „hét esztendő” és a „három nap”: „három egész hónap”.

(Folyt. köv.)

3450 másodosztályu droska rövidíti, 43 piaczeza, 14620 lakóháza, melyet 193000 háztartásnak adnak szállást. Legelőkelőbb negyed a Dorothea-stadt, hol egyremásra 480 thaler egy lakás. Van itt továbbá 124 nyilvános iskola és 100 magániskola. Három tovább képzési iskola, 36 gyermekkeri, 15 városi népkönyvtár, továbbá az egyetemi és kir. könyvtár. Thajia 24 templomba gyűjti az ő hitveit. Gambrinus 1263 sörösarnokban forgatja az ő pálcáját. Bachusnak 297 helye van és 1722 pinczében gazdálkodnak a — „dii minorum gentium”. Van itt lap: 316; napilap: 30, 29 plebánia vagy egyházmegye. A lakóknak csak 1 procentje látogatja a 46 templomot. A földi élet hiábavalóságáról és elmúlásáról 41 temető és 738 orvos s 51 gyógyszerész van csak itt, kik a halál ellen eddigelő még semmi orvosságot föl nem találtak.

— **Egy new-orleansi** lap 31. száma írja, hogy New-Lesingtonban egy tömeg „urnó” elhatározta valamit tenni. Nem tetszett ugyanis, nekik egy kis vendéglő. Tehát fölfegyverkeztek. Egy árcukra vont sűrű fátyollal védtek maguk a — megismerhetés ellen. A régi idők „faltörő kossai” helyett kövek voltak az ostromszerek. A hadvezéri tectica az volt, hogy az ajtót kívülről bekötötték. Az első rohamra az ablakok megsebesülve hullottak le. a második rohamra a vendéglő címre lett invalid, a harmadik roham... az már hátrafelé történt... „Kein Vergügen ohne Damen” mondja a német közmondás.

— **A nevezett lap** írja, hogy az amerikai nők fehér haját viselnek. Még pedig nem fehérre porozva, hanem chemailag valóságosan és örökre fehérre téve... Hol-lófekete haj, szőke arany fürt gyorsan változnak át fehérre, mert a kinek nincs fehér haja, az nem tartatik előkelő nőnek. — Eddig csak a mi fejünket tévők szűr-kévé, mondja a közlemény.

Kimutatása

azon polgári peres ügyeknek, melyek a maros-vásárhelyi kir. törvényszéknek f. évi április 29-én tartandó nyilvános ülésében elő fognak adatni.

Fekete Károly t. sz. bíró.

Gróf Bethlen Pál esődtömégének, gr. Rhédei István e. 243 frt 15 krróli szelvények visszafizetéseért. Teusch B. József kereskedő czégnek, Tucsak Gergely hagyatéka e. 324 frt 90 kr váltókeresete. Pásztohi Dániel Lőrincznek Fekete Pál e. 900 frt összeg s járulékaiérti váltó. Vásárhelyi Esztern k Székely József e. ingóságok visszadásiérti peres ügye.

Tibáld Mihály k. t. sz. bíró.

Adorján Pál és Lukács Elek felpereseknek, Benkő Ferencz hagyatéka e. 567 frt s járulékai i. Misz Vilmosné sz. Pálfi Juliánna felperesnek, Pap Sándor és Szántó János e. fekvők i. igénypere. Berzenczei Johanna felp. Turmann László s t. e. 3575 frt s járulékai i. Szathmári Jánosné, Szentpéteri Lila felp. Benkő Miklósné, Pallocska Eszter e. ingók kiszakítása i. p. Kiss József felperesnek Erdős Ferencz és Sándor István e. fekvők i. igényp.

Nagy Lajos k. t. sz. bíró.

König Mihály által gyámnokolt König Zelma és Oszkár felp. Rorman Martonné s érdektársai ellen törvényes örökösödés érvényesítése i. Vajda György és Vajda Jánosnak, Vajda Mária és részes társai e. közösen átruházott fekvők elárverezése i. ujtott pere. Vajda János és György felp. Vajda Péter és István e. örökjog elismerése s hagyaték birtokba adása i. Boér Jánosnak Madaras Katalin e. végrehajtás megszüntetése i. keresete.

Bécsi tőzsdéi árkelet

(április 28.)

5% metallique	70.30
5% nemz. államkölesön	72.70
1860. államkötvény	102.25
Bankrészvén	943.—
Hitelrészvén	324. 7
London	109.—
Ezüst	107.85
Arany	—
Napoleon arany	8.73 ¹ / ₂
Földteh. ment. kötvény magyarhoni	80.—
„ „ „ temesi	77.25
„ „ „ erdélyi	77.—
„ „ „ horvát-slavon	81.—

Felelős szerkesztő: DOBOLYI SÁNDOR.

